

S tem izključujemo vsako čisto harmonično uglasbo, dovoljujemo mešanim zvonilom eno, štiriglasnemu zvonilu, obsegajočemu seksto, dve terci. Večji harmonični intervali so izključeni. Tako se omejimo na sledeče kombinacije:

I. Triglasno zvonilo 1. melodično: c, d, e; 2. mešano: c, es, f.

II. Štiriglasno zvonilo 1. mešano: c, es, f, g; 2. mešano: c, e, g, a;* 3. mešano: c, d, e, g.**

Mešano zvonilo c, d, f ni priporočljivo, ker je večji interval med malima namesto med velikima zvonovoma.

Zvonilo c, es, f, g ima večji interval med velikima zvonovoma in vsebuje lepe melodije malih treh in velikih treh zvonov.

Zvonilo c, e, g, a je veselega značaja in rabljivo v krajih, kjer se rabijo za triglasno zvenenje vedno le mali trije zvonovi.

Zvonilo c, d, e, g ni tako priporočljivo, ker je večji interval med malima zvonovoma ter so zaradi tega za triglasno zvenenje bolj primerni večji trije zvonovi, katerih raba pa sploh ni v navadi. Nasprotno sta pa za dvoglasno zvenenje boljša e, g kot f, g ali g, a.

Med triglasnima zvoniloma je mešano cenejše, ker je lažje. Iz istega vzroka je med štiriglasnimi zvonili drugo cenejše kot prvo in to cenejše kot tretje.

Zeleti bi bilo, da bi še kak drug zvonoslovec izrekel svoje mnenje o tem nasvetu.

Franc Kramar:

KATERE STARE CERKVENE PESMI Z NAPEVI SEM ZAPISAL MED SLOVENSKIM NARODOM?

(Dalje.)

110. Pogledjte tovarši to svetlo nebó. (Iz Šutne pri Škofji Loki.)
111. Kokó nam angele' u luftu pojó. (Iz Šutne pri Škofji Loki.)
112. Jest žalostnu premišlujem * Kok Jožef z Marijo gre. (Dolenjska.)
113. Glorja in ekselzis Deo! * Je nocoj... (Dolenjska.)
114. Okrog in krog že zvon doní. (Šenturška gora. Zl. leta 1854.)
115. Kaj v Betlehemu se godi? (Globodol na Dolenjskem.)
116. Pastirci, vesielje * Necoj se godi. (Krtina na Gorenjskem.)
117. Poslušajte kristjani vi. (Krtina na Gorenjskem.)
118. Poglej, poglej zdei človek ti. (Iz Krtine na Gorenjskem.)
119. Góri, gori sprebudi se. * Ker polnoči je zdej. (Iz Krtine na Gorenjskem.)
120. Glih kári s'ím slišov dvanajst ura bit'. (Iz Krtine na Gorenjskem.)
121. Pastirci, al' sliš'te to petje lepó! (Bohinj.)
122. Novico čudno vam povem. (Iz Krtine na Gorenjskem.)
123. Lubi moj brašček, le pust' me, nej spin! (Iz Domžal na Gorenjskem.)
124. Na vem, ka ja to, * K' je tokó svitló. (Iz Domžal na Gorenjskem.)
125. Čujte sosedje prelubi z menoj. (Kamniška okolica.)
126. »Marija, Marija, * Pripravi se na pot!« (Dolenjska.)
127. Vesel'te se kristjani, * En ótrok se rodi. (Zatoliče pri Ptuj.)
128. Kaj pa pomeni to? (Sv. Marjeta na Dravskem polju.)
129. Vesela noč res danes je.
130. Čast in hvalo, da smo mi včakali.
131. Poslušej, moj sosed... (Šmarje na Dolenjskem.)

* Zdaj se vliiva za Postojno zvonilo h, dis¹, fis¹, gis¹ (predvojno in dosedanje h, e¹, gis¹, h¹) na domače stroške, ker vlada pravi, da se morajo oddati dosedanji povojni zvonovi, ki so se že ubili, v prelitje istemu zvonarju (L. Lera, Lucca), česar pa cerkveno predstojništvo noče, ker se boji zopetnega poloma. Enako dispozicijo (b, d¹, f¹, g¹) sva določila z bivšim preč. g. dekanom Lavričem za Log.

** Sedanje zvonilo na Sv. gori g, a, h, d¹, predvojno Samassovo b, es¹, g¹, b¹.

132. Ta ura je odbila. (Šmarje na Dolenjskem.)
133. Andreiček, ta zadne... (Šmarje na Dolenjskem.)
134. Pastirci, vstanite, * Veselite se nocej, * Ovčice... (Šmarje na Dol., Bohinj.)
135. Dvanajsta je ura odbila. (Šmarje na Dolenjskem.)
136. Tiho, tiho, verni ljudjé. (Šmarje na Dolenjskem.)
137. Ura je bila dvanajst. (Bohinj.)
138. Prepevaj veselo, moj lubi kristjan. (Breznica na Gorenjskem.)
139. Poglejte, prov veliko * Čudo se encoj godi! (Gorenjska.)
140. Zapoj Bogú se čast in hvala! (Primskovo na Dolenjskem.)
141. Men' se to prav čudno zdi, * De se n'coj vse veseli. (Valta vas na Dolenjskem.)
142. Zasliši se prov velik šum, * U luft... (Primskovo na Dolenjskem.)
143. Ludstvu, le vesel' obhajej * Dones... (Valta vas na Dolenjskem.)
144. Bogá na višavi častimo glasno! (Primskovo na Dolenjskem.)
145. En človek góri zbudi se. (Primskovo na Dolenjskem.)
146. Lej, noč se rasvitluje, * Iz tega kaj bo le? (Šenturška gora.)
147. Perjatu, ustani, in poidi z meno. (Šenturška gora na Gorenjskem.)
148. Hitro vstani, bratec moj! (Zl. J. V. »Zg. Danica« l. 1857., str. 207. Šenturška gora.)
149. Stajajte, presrčni ljudjé. (Šenturška gora.)
150. Ura je dvanajst odbila, * Začudite... (Šenturška gora.)
151. Kaj pa misliš, de že vstajaš? (Komenda na Gorenjskem.)
152. Neco ob dvanajstih * Je peršu z nebes. (Beričevo.)
153. Vi bratje, vstanite, * Ker prosim vas zdej. (Iz Trzina.)
154. Čuvajte pastirčki vi. (Iz Trzina.)
155. Svet' Jožef se na pot poda. (Gorenjska.)
156. En človek me kliče. (Iz Trzina.)
157. Nocoj je Dete rojeno, * Oj rojeno. (Iz Krtine na Gorenjskem.)
158. Le hitro na noge, kdor more narveč. (Trzin.)
159. Le hitro gor vstani. (Zaplana pri Vrhniku.)
160. Ah kaj se zasliši, oh kaj je leto? (Podlipa pri Vrhniku.)
161. Veselje obhaja * Dans sveto nebo. (Iz Šenturške gore.)

Razen teh 161 sem zapisal tudi precej takih božičnih, ki ne spadajo v cerkev in bi spadale bolj k božičnim koledniškim. Tāke so n. pr.: »Matija je tudi prnesu en dar: * En' jagnje, dve grlic', kapunov en par« itd. Ali pa: »Tam na gmajnci * V eni štalci * Ena svetla luč gor« itd. Tem podobnih jih je še precejšnje število.

Zapisal ali prepisal sem tudi okoli sto takih božičnih napevov, ki imajo umetno besedilo, t. j. da so pesniki od teh pesmi večidel znani. Te pesmi so ali Dolinarjeve, Potočnikove, ali pa tudi drugih starejših pesnikov. Nekatere pesmi imajo po več napevov. Ti napevi so še vsi neobjavljeni, in se smejo imenovati ali »narodni« ali »napevi neznanih skladateljev«.

III. Novoletne in za obrezovanje Gospodovo.

1. Dans obhajamo kristjani * Prvi novoletni dan. (Zl. K. Kalinger l. 1861.)
2. Vsi verni kristjani * Častimo mi Boga. (Ig pri Ljubljani itd.)
3. Novo leto jest vam vošim * Vam prelubi farmani. (Podgozd nad Igom.)
4. Dovčakal' novu Leitú * sma kristian' na svet'. (1817.) (Dobravica nad Igom.)
5. Dan's mi smo dopovnilí * Po rojstvu osem dni. (Ig pri Ljubljani.)
6. Vam vošim novo leto * Vsim farmanom zdej. (Podgozd nad Igom.)
7. Mi smo dones lesim prišli * Novga lejta dovčakati. (Šmarje na Dolenjskem.)
8. Dovčakal' sma Leitú novu, * O daimo čast, hvala Bogu! (Šmarje na Dolenjskem.)
9. Včakali smo novo leto. (Iz Ilove gore na Dolenjskem.)
10. Farmani, vam vošim * Svet' leto novô. (Ilova gora na Dolenjskem.)
11. Eno pesem čem zapeti * Temi svet'mi nov'mi leti. (Slivnica na Dolenjskem.)
12. Je leto preteklo o večno morjé. (Iz Zatolič pri Ptuj.)

13. En starček je zaspal, * Nikdar več ne bo vstal. (Zl. J. Virk l. 1857.)
  14. Lublěni kristjani, sprebudite se. (Iz Zatolič pri Ptuju.)
  15. Srečni smo zvoleni dragi kristjani. (Zatoliče pri Ptuju.)
  16. Oh lubi kristjani vsi, kar vas je to. (Zatoliče pri Ptuju.)
  17. Ko o polnoči * Ure glas doni. (Zatoliče pri Ptuju.)
  18. Smo včakal' novo leto. (Ižanska.)
  19. Včakali smo novu lejtū. (Slivnica na Dolenjskem.)
  20. Vam vošim novu lejtū. (Novomeška okolica.)
  21. Vam vošim novo leto. (Srednji Bitenj pri Kranju.)
  22. Ker se danes približuje. (Dolenjska.)
  23. Sveto novo leto, * K' smo ga ... (Bohinjska.)
  24. Preteklo je leto, ne bo ga več spet. (Gorjuše v Bohinju.)
  25. Danes po vsih krajih zemle * Nekej nov'ga se godi. (Kamniška okolica.)
  26. Prešlo je to staro lejtū. (Št. Jernej na Dolenjskem.)
  27. Dočakali smo leto novó. (Gorenjska.)
  28. Z Bogom smo začeli. (Ptujška okolica.)
  29. Lublěni prebudite se. (Ptujška okolica.)
  30. Je leto se steklo v večno morjē. (Štajerska.)
  31. Je zopet novo leto, * Premisli o kristjan. (Zl. L. Dolinar. Zaradi drugačnega napeva sprejeta.)
  32. Dones smo mi dopounili * O prelubi ... (Šenturška gora.)
  33. Ura bila je po malem. (Ptujška okolica.)
  34. Veselite se z mano vsi današnji dan. (Valta vas na Dolenjskem.)
- Razen teh novoletnih sem zapisal tudi okoli 20 koledniških za novo leto, katere seveda ne spadajo sem.

IV. Za svete Tri kralje.

1. Glejmo, glejmo, kdu gre tam. (Ig, Ihan, Bohinj itd.)
2. Na jutru prisvetila, * Je danes vere luč. (Iz stare zbirke Fr. Trošta, nadučitelja na Igu.)
3. Danes je ta trinajsti dan, * Kar je biv Jezus rojen nam. (Zl. Matevž Kračman.)
4. Mi ena zvezda gori gre. (Iz Iga pri Ljubljani.)
5. Na svet večer je vun prišla * Ena zvezda je vidit' b'la. (Iz Šmarja na Dolenjskem.)
6. Zahvalen bodi večni Buh, * Buh Oče, Sin in sveti Duh! (Iz Iga pri Ljubljani.)
7. Ste slišal' o kristjanje pret * Od sveteh treih kralu več Leit. (Dobravica nad Igom.)
8. Ena zvezda gori gre * Tam pri Betlehemu. (Iz Iga pri Ljubljani.)
9. Danes je že dan trinajsti. (Iz Šmarja na Dolenjskem.)
10. Danes je že trinajsti dan, * Premislimo kristjani. (Iz Šmarja na Dolenjskem.)
11. Danes o kristjani * Je trinajsti dan. (Iz Šmarja na Dolenjskem.)
12. Za ena lepa zvezda. (Iz Ilove gore na Dolenjskem.)
13. Trije modri, trije kral', * Gašper, Miha, Boltažar. (Iz Kleč na Gorenjskem.)
14. Iz jutrove dežele. (Kropa na Gorenjskem.)
15. Trije krali jezdijo. (Slivnica na Dolenjskem.)
16. Čast novorojenga kralja. (Gorjuše v Bohinju.)
17. Več let smo poslušali. (Srednji Bitenj pri Kranju.)
18. Ena zvezda je prišla na nebu svitla. (Št. Jernej na Dolenjskem.)
19. Čudna nova zvezda gre. (Št. Jernej na Dolenjskem.)
20. Kristjani dan's pred Jezusa. (Št. Jernej na Dolenjskem.)
21. Ena luč se don's užiga. (Krtina na Gorenjskem.)
22. Pojmo, darujmo. (Podbrezje na Gorenjskem.)
23. Trije modri, trije krali. (Dolenjska.)
24. Kda je v mesti Betlehemi * Jezus Kristus rojen biu. (Zatoliče pri Ptuju.)

Drugih pesmi o sv. Treh kraljih sem tudi še več kakor 20 zapisal, toda ne spadajo sem, ker so koledniške. Večinoma so iz Ptujške okolice.

V. Za svečnico.

1. Praznujmo danes mi ta dan, * Ki Svečnica je imen'van. (Iz Iga pri Ljubljani.)
2. Z veseljem sprosimo ta dan. (Krtina na Gorenjskem.)
3. Šlišali smo že zadosti. (Krtina na Gorenjskem.)
4. O roža razcveteča, * Marija Svečinska. (Zatoliče pri Ptuj.)
5. Svečenska lüba Marija no mati. (Ptujška okolica.)
6. Mi Marijo počastimo. (Ptujška okolica.)

Kakih 15 svečenskih koledniških sem še tudi zapisal. So večinoma iz Ptujške okolice.

Vinko Vodopivec:

AVTORSKO PRAVO.

Avtorji glasbenih in literarnih del so bili do Bernske konvencije skoroda brezpravni in niso imeli od svojih del drugih dohodkov razven skromnega honorarja. Še le omenjena konvencija je uredila avtorske pravice. Bernski konvenciji so se pridružile tele države: Francija, Italija, Nemčija, Grčija, Švica in Avstro-Ogrska. Zadnja leta pa so skoro vse evropske države več ali manj uredile avtorsko pravo ter pristopile Bernski konvenciji.

Oglejmo si sedaj avtorsko pravo v posameznih državah.

Italija. Nova postava d. d. 7. novembra 1925 je stopila v veljavo z dnem 1. septembra 1926. Ta postava določa:

1. Avtor ali njegovi dediči imajo pravice do dohodkov od svojih del do petdesetega leta po avtorjevi smrti.

2. Po preteku petdesetih let delo ne postane splošna lastnina — ampak postane last države, ki podeduje avtorjeve pravice, pa v zmanjšani meri, in ki vse dohodke iz teh pravic obrne v korist italijanske umetnosti.

Poljska. Postava z dne 29. marca 1926 določa varstvo avtorskih pravic do 50. leta po avtorjevi smrti.

Pomanjkljiv pa je 45. člen iste postave, ki daje avtorju pravico do II. izdaje že po preteku petih let po I. izdaji ne gledè na to ali je prva izdaja že razprodana ali ne.

Češkoslovaška. Nova postava o avtorskem pravu datira z dnem 24. novembra 1926, je stopila pa v veljavo šele s 1. majem 1927. Tudi ta postava določa 50 let po avtorjevi smrti kot dobo varstva avtorskih pravic.

Od Jugoslavije se pričakuje, da v bližnjem času uredi avtorsko pravo ter pristopi Bernski konvenciji.

Rumunija ima tozadevno postavo z dne 28. junija 1923 ter je pristopila Bernski konvenciji dne 1. junija 1927. Pomanjkljiva pa je ta postava v tem oziru, da dovoljuje prosti ponatis vseh člankov ali spisov, ki so izšli v časnikih ali revijah ter nimajo na čelu označbe da so vse pravice pridržane.

Francija ima dobro urejeno avtorsko pravo ter je že od začetka članica Bernske konvencije. Značilna je postava izdana meseca decembra 1926, ki urejuje avtorsko pravo gledè brezžičnih radijskih tranzmisij.

Grčija je tudi članica Bernske konvencije, pa vsled nepretrganih notranjih homatij avtorji ne pridejo do svojih pravic.

Švica je s postavo z dne 7. decembra 1922 uredila in zboljšala avtorske pravice.

Avstrija in Nemčija. Umetniški in literarni krogi si veliko prizadevajo, da bi doba varstva avtorskih pravic bila podaljšana od trideset na petdeset let. Temu prizadevanju pa se na vso moč upirajo fabrikanti gramofonov in radijev ter založniki knjig. Upanje pa je, da bo tozadevna konferenca, ki se bo sestala v Rimu v jeseni 1927, zadevo uredila avtorjem v prid.